

STATUS: definitief

Goedgekeurd ABO,
BR en BB en advies
door CBS Zwalm

Datum laatste wijziging:
06/06/2012

Integraal Waterbeleid
Bekken van de Bovenschelde

Toetsing signaalgebied

BOS_24: "ZWALM RECREATIE THV ZWALMMOLEN"

ID: BOS_24

Gelinkte ID's: BOS_19, 20, 21, 22 te Brakel meer stroomopwaarts in het stroomgebied van de Zwalmbeek-Dorenbosbeek gelegen.

GELEGEN IN: actueel waterbergingsgebied en waterconserveringsgebied

1 Situering

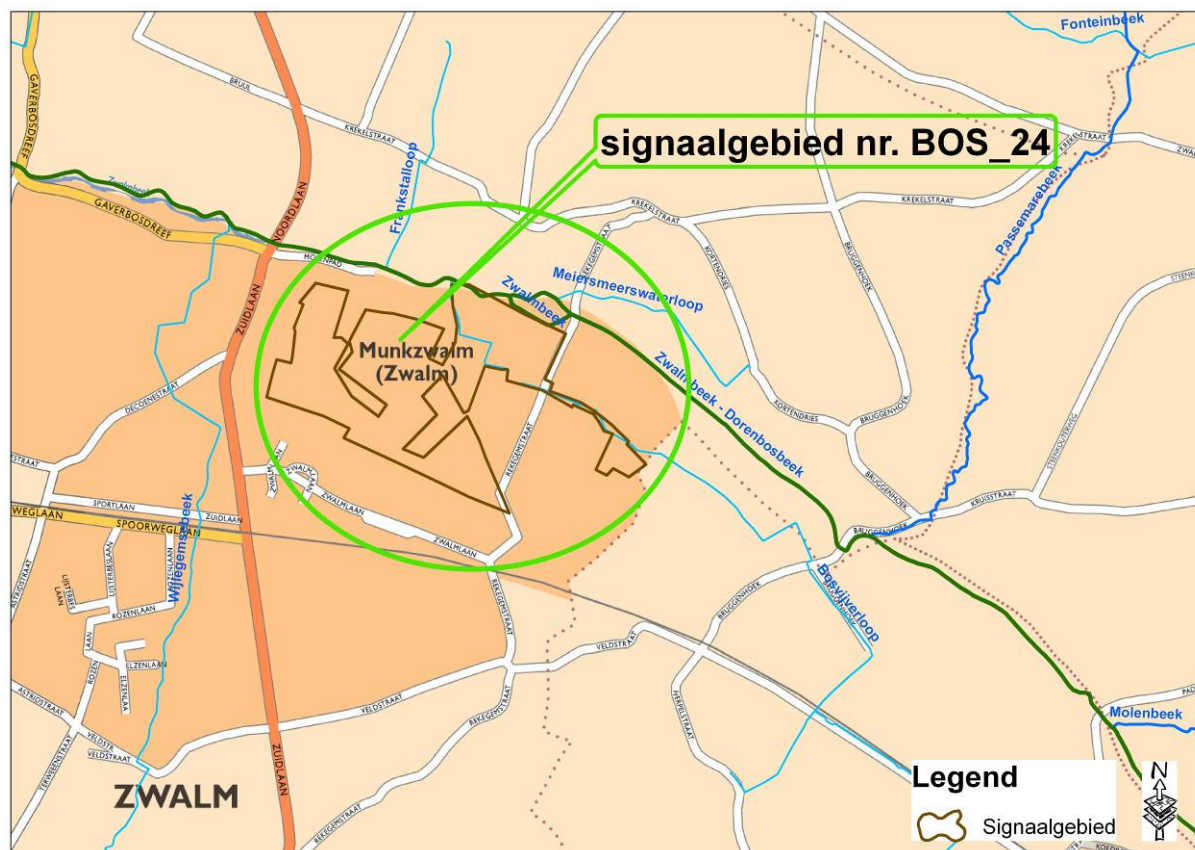
1.1 Algemeen

Gemeente(n): Zwalm

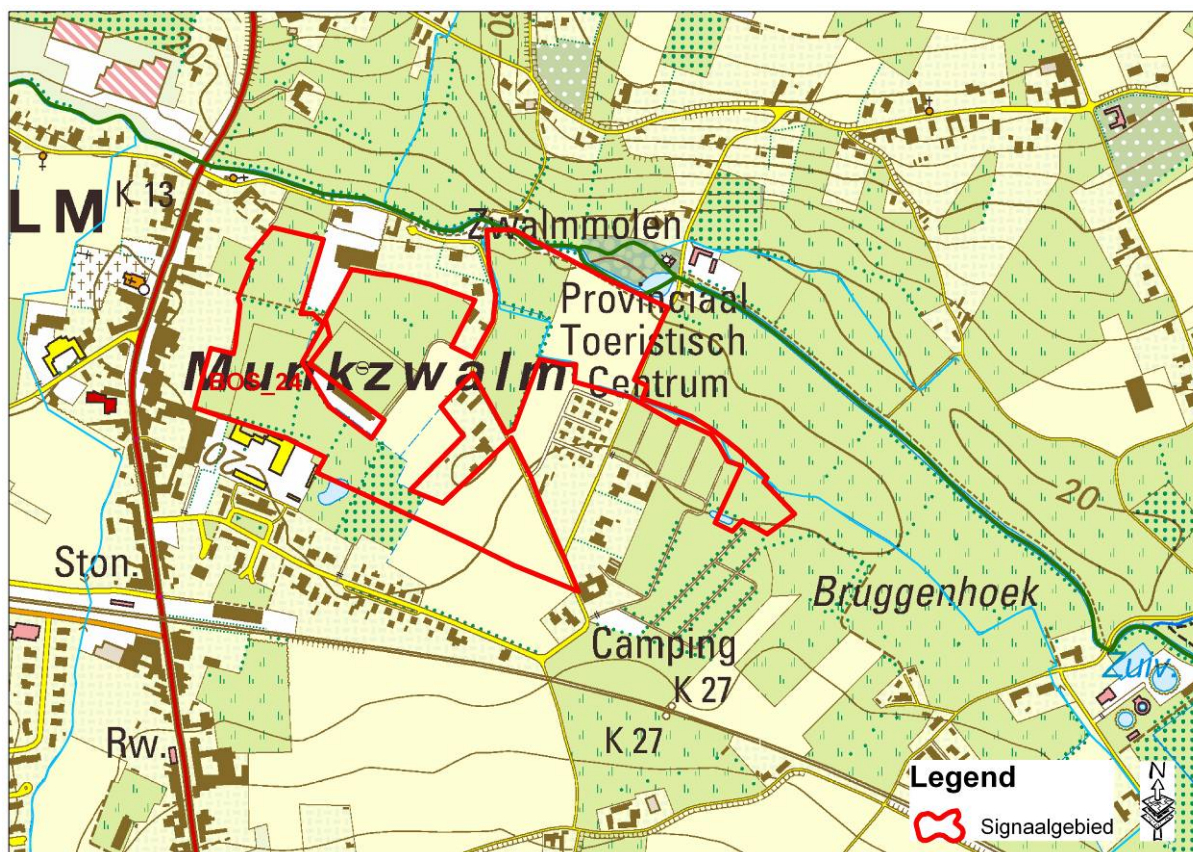
Provincie(s): Oost-Vlaanderen

Bovenlokale situering: het signaalgebied is gelegen binnen de dopskern van Munkzwalm. In het westen wordt het begrensd door de N415 (Zuidlaan). In het noorden raakt het gebied aan de Zwalmbeek en de Bosvijverloop, ten oosten is de Camping.

Lokale situering. Zuidlaan (N 457), Zwalmiaan, Rekegemstraat, Molenpad.

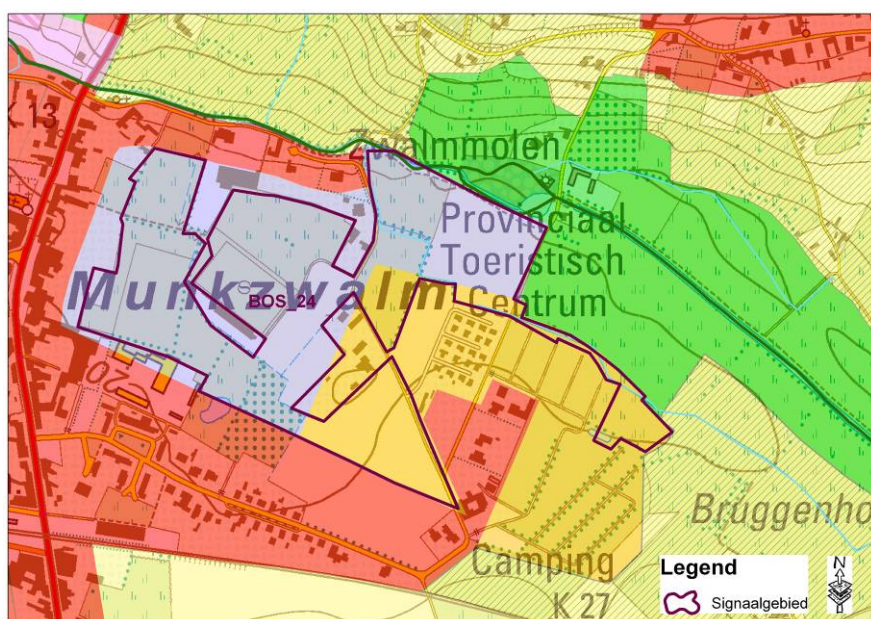
Figuur 1: Bovenlokale situering op stratenplan

Figuur 2: Lokale situering op topografische kaart (1/10000)

1.2 Planologische bestemming

Gewestplanbestemming: gebied voor gemeenschapsvoorzieningen en openbaar nut, gebied voor verblijfsrecreatie.

Figuur 3: Situering op het gewestplan

1.3 Bodemgebruik

Huidige staat van ontwikkeling:

Gebied BOS_24: deels in landbouwgebruik of bebost, **aanwezigheid van 2 voetbalvelden binnen de perimeter** (de terreinen van de aanwezige "Camping Canteclaeer" zijn uit de perimeter gesneden).

Figuur 4: Situering op orthofoto - google maps (datum: 2011)

1.4 Hydrografie

Bekken: Bovenschelde

Deelbekken: Scheldeheuvels

Betrokken waterlo(o)p(en): **Zwalmbeek-Dorenbosbeek** (VHAGcode: 5000 - beheerder: VMM – cat. 1 waterloop)

Bosvijverloop (VHAGcode: 5319 - beheerder: gemeente Zwalm – cat. 3 waterloop)

Hydrografische beschrijving (bron: Ecologische inventarisatie en visievorming in het kader van het integraal waterbeheer.

De Zwalm – mei 2003)

Het signaalgebied BOS_24 raakt in het noorden aan de Zwalmbeek, ten westen van het gebied ligt de dorpskern van Munkzwalm (Zuidlaan). Het signaalgebied BOS_24 wordt doorsneden door de Bosvijverloop, die direct grenst aan de camping. De Bosvijverloop mondt thv het signaalgebied uit in de zwalmbeek.

De gemiddelde reliëfhoogte in het bekken van de Zwalm bedraagt 61m, met een maximum van +146m TAW. De bovenlopen van de Zwalm ontspringen in de bossen van Flobecq. De Zwalm zelf mondt uit in de Bovenschelde te Nederzwalm en Welden. Het stroomgebied van de Zwalmvallei draineert een oppervlakte van ongeveer 114km². De lengte van de hoofdstroom bedraagt ca. 22km. De geomorfologische gesteldheid wordt gedomineerd door twee landschapsvormen; het alluviale landschap van de Bovenschelde enerzijds en het golvende Zuid-Oostvlaamse leemlandschap van de Vlaamse Ardennen anderzijds. De Zwalmvallei wordt globaal als een zeer reliëfrijk landschap aanzien. Opmerkelijk is verder ook het sterke verval van de bovenlopen van de Zwalm ten opzichte van een snel kleiner wordend verval van de midden- en benedenloop.

Zowel bij de middenloop als bij de bovenlopen van de Zwalm worden bronniveaus gevormd. Deze ontstaan uit bronzones in de dalwanden of uit bronkommen aan de toppen van de waterscheidingskammen. Langdurige hellingerosie met talrijke afschuivingen, geconcentreerd op de steilste hellingen, laten vorming van bronniveaus op verschillende hoogtes toe (reeds vanaf +50m TAW).

Waterkwantiteit:

De Zwalm is kwantitatief gezien zeer sterk afhankelijk van de neerslag. Ze kent dus een zeer onregelmatig regime van debieten en peilen: tijdens droge periodes worden lage waterstanden opgemeten, tijdens regenperiodes veel hogere. Omwille van de kleinere verdunning heeft dit onregelmatige regime belangrijke gevolgen voor de verontreinigingstoestand tijdens de zomer. Hieronder volgt een interpretatie van de beschikbare gegevens.

De gemiddelde jaarafvoer van de Zwalm ter hoogte van station 527 (limnigraaf) in Nederzwalm (benedenloop) bedraagt 1,31 m³/s (periode 1990-2001). Het gemiddeld jaarmaximum (rekenkundige gemiddelde van de jaarlijkse maximum debieten) van de Zwalm ter hoogte van dit station bedraagt 11,43 m³/s (periode 1990-2001). Voet (1991) bepaalt de debieten van de Zwalm met een terugkeerperiode van 2, 5, 10 en 25 jaar als zijnde 16,14 m³/s (2 jaar); 20,90 m³/s (5 jaar); 24,13 m³/s (10 jaar) en 28,03 m³/s (25 jaar).

Ter hoogte van het station 895 in Michelbeke bedraagt de gemiddelde jaarafvoer van de Zwalm (bovenloop) 0,38 m³/s (periode mei 1991-december 1996). Het gemiddeld jaarmaximum op dit punt bedraagt 3,17 m³/s (periode 1992-1996).

Binnen het studiegebied bevinden zich verschillende grotere en kleinere overstromingsgebieden. Deze overstromingszones geven aanleiding tot wateroverlast wanneer het nabijgelegen landgebruik (bewoning, weginfrastructuur...) niet te verweven is met de waterbergingsfunctie. Overstromingen in conflictvrije zones van de open ruimte dienen maximaal behouden te worden om wateroverlast elders te voorkomen.

Overstromingen vanuit de Zwalmbeek thv van de Zwalmolen traden op in '93', '95'

Overstromingen vanuit de Zwalmbeek thv het Molenpad traden op in '95'

Overstromingen in '96:

- aan de Zwalmolen (Munkzwalm) waren de overstromingen catastrofaal, waar zowel de Zwalmolen als het provinciaal gebouw aan de overzijde van de Rekegemstraat onder water stonden en het overstromingswater vanachter dit gebouw stuwde om zo over de weg en achter de Zwalmolen zich terug een weg te zoeken naar de stroomafwaartse Zwalmbedding.
- tussen de Rekegemstraat en Bruggenhoek (Munkzwalm), was de Zwalm over een afstand van ± 200 m buiten beide oevers getreden. De Bruggenhoek was voor alle verkeer afgesloten.

Overstromingen in '99': 20 huizen onder water te Munkzwalm

Het blijkt dat meerdere valleigronden binnen het stroombekken van de Zwalm nog op talrijke locaties een natuurlijke kombergingsfunctie vervullen. Dit geldt in het bijzonder voor de middenloopgebieden van de Zwalm en enkele midden- en benedenlopen van belangrijke zijwaterlopen.

Waterhuishouding

Door ondermeer inkrimping van het vroegere bosareaal en door stelselmatige ontwateringen (drainage, ingrepen aan waterlopen) en specifieke gebiedsinrichting in het stroomgebied, ondermeer in de ruilverkavelingen van Nederbrakel (1961-1977), Welden (1972-1979), Munkzwalm (1973-1979) en Velzeke (1976-1984), wordt het oppervlaktewater thans minder lang vastgehouden en bijgevolg sneller afgevoerd. Daardoor wordt er in natte periodes doorgaans meer water afgevoerd dan vroeger en in droge periodes juist minder. Vooral de piekafvoeren lijken sterk toegenomen, wat vanuit bewoning en landbouwkundige behoeften geleid heeft tot kanalisatie, regulatie, omleiden en plaatselijk opstuwen van hoofd- en zijwaterlopen. Om een snellere afvoer te garanderen, werden de waterlopen lokaal uitgediept, verbreed en werden meanders plaatselijk afgesneden, ondermeer aan de Molenbeek te Oprakel, aan de Zwalm stroomafwaarts van de Boembekemolen (Rozebeke) en van de Ter Biestmolen (Nederzwalm). Het verdiepen van de bodem heeft in het algemeen een sterk drainerende uitwerking gehad op het ganse valleisysteem. Vooral na perioden van flinke wateroverlast zijn plaatselijke ingrepen aan zijwaterlopen uitgevoerd, zoals recent ook nog in de Zwalmmeersen nabij Bruggenhoek (Munkzwalm).

Zowel de geconcentreerde als verspreide woonuitbreiding (gebouwen, wegen, parkings,...) heeft geleid tot een toename van verharde en snel afwaterende oppervlakten. Dit feit heeft gaandeweg een afname van de regenwaterinfiltratie veroorzaakt, samen met een steeds snellere afstroming van de neerslag. Door het ontbreken van gescheiden rioleringsstelsels stroomt ook heel veel regenwater (en niet uitsluitend afvalwater) door de rioleringen. Hierdoor is het ook noodzakelijk geworden om riooloverstorten aan te leggen. Deze storten over bij hevige regenbuien en kunnen een belangrijke hoeveelheid verontreiniging in het oppervlaktewater brengen.

Erosie

Het grootste deel van de erosie en de sedimentlevering treedt op in de stroomopwaarts gelegen delen van het stroombekken. Het zijn vooral de steilere delen die sterk onderhevig zijn aan erosie en die voor een grote sedimentaanvoer in de waterlopen zorgen.

Ecologische potenties (deelgebied 3 - Zwalmolen en Bruggenhoek te Munkzwalm)

De vrij brede valleistructuur nabij de Zwalmmeersen kent een weliswaar intensief gebruikte, maar nog aaneengesloten en soms begreppelde graslandstructuur.

Er is een relevante ecologische relatie aan te stippen met de Zwedebeek als belangrijke zijwaterloop.

Mits de gedeeltelijke invulling van een hoofdfunctie natuur kan in dit deelgebied een belangrijke natuurlijke hoofdstructuur worden ontwikkeld met voornamelijk waardevolle soortenrijke beekdalgraslanden. De instandhouding van de talrijke perceelsrandbegroeiingen vormt een belangrijke uitdaging.

Ontsnipperende maatregelen zijn aangewezen nabij de Zwalmolen. Structuurherstellende maatregelen zijn aangewezen op de zijwaterloop van de Zwalm net stroomopwaarts van de camping

(Te nemen) Maatregelen ivm verdroging, waterretentie, infiltratie:

Opstuwen van zijwaterlopen

Om een toename van het waterbergend vermogen te bewerkstelligen, kan o.a. de afvoer van water naar het hoofdafwateringsstelsel (tijdelijk) vertraagd worden door tijdelijk meer ruimte voor water te creëren in het toeleverend watersysteem. Een bijkomende doelstelling van deze maatregel is het (beperkt) verhogen van de grondwaterstand in de zomer.

Opstuwen van zijwaterlopen ter verhoging van de grondwaterstand: verondiepen van de bedding, achterwege laten van onderhoud of het verspreid aanbrengen van natuurlijke obstakels zijn maatregelen die hieraan tegemoet komen. Dit kan best in meer extensief beheerde graslandgebieden met prioriteit in de natuurgebieden. Het gebruik van de natuurlijke bergingsmogelijkheid zal - afhankelijk van de bestemming- beperkt zijn in tijd. In een reservaatgebied kan langer geborgen worden dan in een gebied waar landbouw en natuur verweven zijn. Waar de betreffende percelen niet in eigendom zijn, moeten de waterbergingsmogelijkheden afgestemd worden op het plaatselijk beheer door de landbouwers. Er moet uitgekeken worden naar plaatsen waar bebouwing of weginfrastructuur niet in het gedrang komen.

Het ruimen van de zijwaterlopen dient zoveel mogelijk achterwege gelaten. Door deze maatregel treedt plaatselijk opstuwning en vernatting op, wat een positieve invloed heeft op de ecologische ontwikkeling in deze gebieden.

Inrichten van natuurlijke overstromingszones – overloopgebieden

In het kader van integraal waterbeheer wordt ervoor gepleit om het water zoveel en zolang mogelijk stroomopwaarts op te houden, teneinde piekafvoeren zoveel mogelijk te vermijden. Deze brengen stroomafwaarts immers steeds problemen mee. In het geval van het realiseren van natuurlijke overstromingszones (eventueel met behulp van aarden dwarsdammen en een knijpconstructie), is het dan ook belangrijk deze overloopgebieden te spreiden over het hele stroomgebied, en niet te concentreren op de middenlopen of benedenlopen. De nood aan overloopgebieden doet zich ogenschijnlijk het meest voor in deze benedenstroomse gebieden, waar vaak bebouwde zones bedreigd worden door de overstromingen. De grote hoeveelheden water zijn echter vooral afkomstig van de bovenstroomse (zij)waterlopen, waardoor het ook belangrijk is op deze locaties water te bufferen. Buffering door gebruik te maken van natuurlijke berging creëert bovendien interessante biotopen in nattere situaties, waarbij de opeenvolging van oeverzones op regelmatige afstanden, een gunstige invloed heeft op de ecologie in het gebied. Het water dat tijdens grote afvoeren opgeslagen wordt in deze buffers, wordt bij afnemend debiet geleidelijk weer gelost in de waterloop.

Conserveren van grond- en oppervlaktewaterstromen

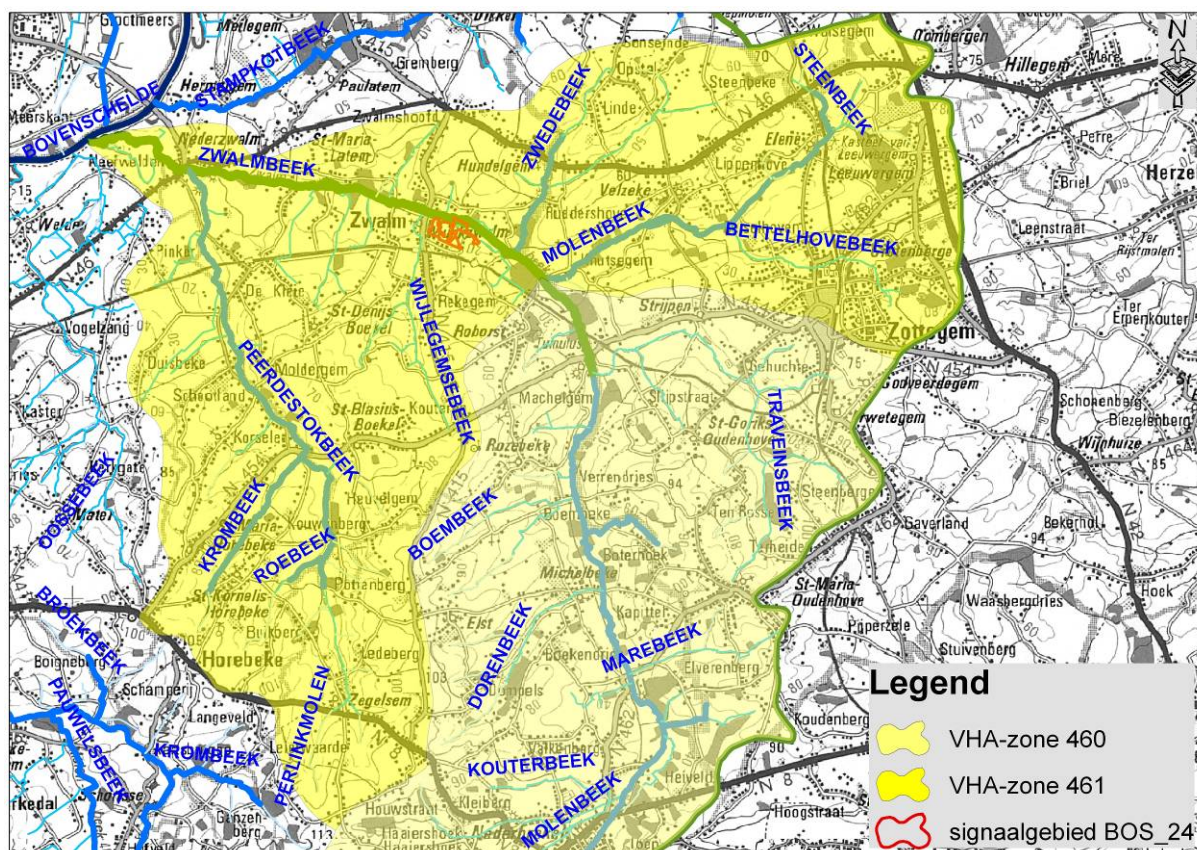
Voor het optimaal ontwikkelen van een ecologisch goed functionerend valleisysteem, moet een zo natuurlijk mogelijke grond- en oppervlaktewaterstroming nagestreefd worden. De natuurlijke hydrologie is in een groot gebied gemakkelijker te herstellen of te behouden dan in een klein gebied. Hoe groter het gebied, hoe meer de hydrologie een zaak is van inwendig beheer. Bij de vroegere hogere grondwaterstanden waren de gradiënten tussen droog en nat goed ontwikkeld. Een zo goed mogelijk herstel van de vroegere hydrologie is aangewezen. De waterhuishouding moet worden afgestemd op de gewenste natuurlijke ontwikkelingen en daarbij een zo gunstig mogelijke situatie creëren naar waterbeheer toe.

Verhoging van de waterstand kan bekomen worden door het stopzetten van drainage, het natuurlijk herstel van de waterloop en het toelaten van voldoende natuurlijke processen bij periodieke overstromingen.

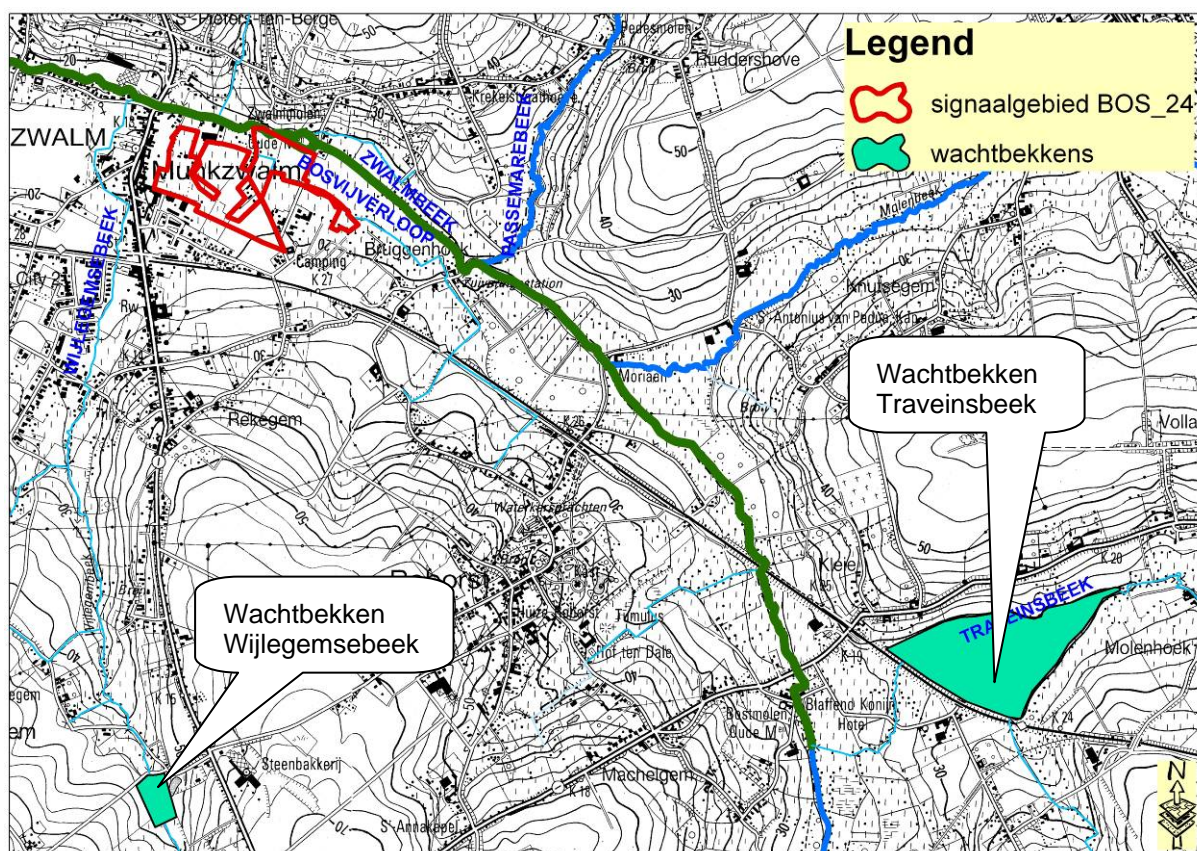
Verder dient in de mate van het mogelijke gezorgd te worden voor een optimale infiltratie in het hele stroomgebied (grazige vegetatie, struweel, bos, winterbedekking op akkers).

Knelpunt ter hoogte van de monding van de Bosvijverloop in de Zwalm

De gemeente signaleert dat een deel van de overstromingsproblematiek waarmee de bestaande woningen te kampen hebben te wijten is aan de moeilijke uitwatering van de Bosvijverloop in de Zwalm. De gemeente werkt momenteel verschillende scenario's uit om hieraan een oplossing te bieden. Een mogelijk scenario is een gedeeltelijke verlegging van de Bosvijverloop.

Figuur 5a: Hydrografische situering

Figuur 5b: weergave bestaande wachtbekkens (geen wachtbekkens afwaarts Signaalgebied, opwaarts is GOG Michelbeke gelegen).

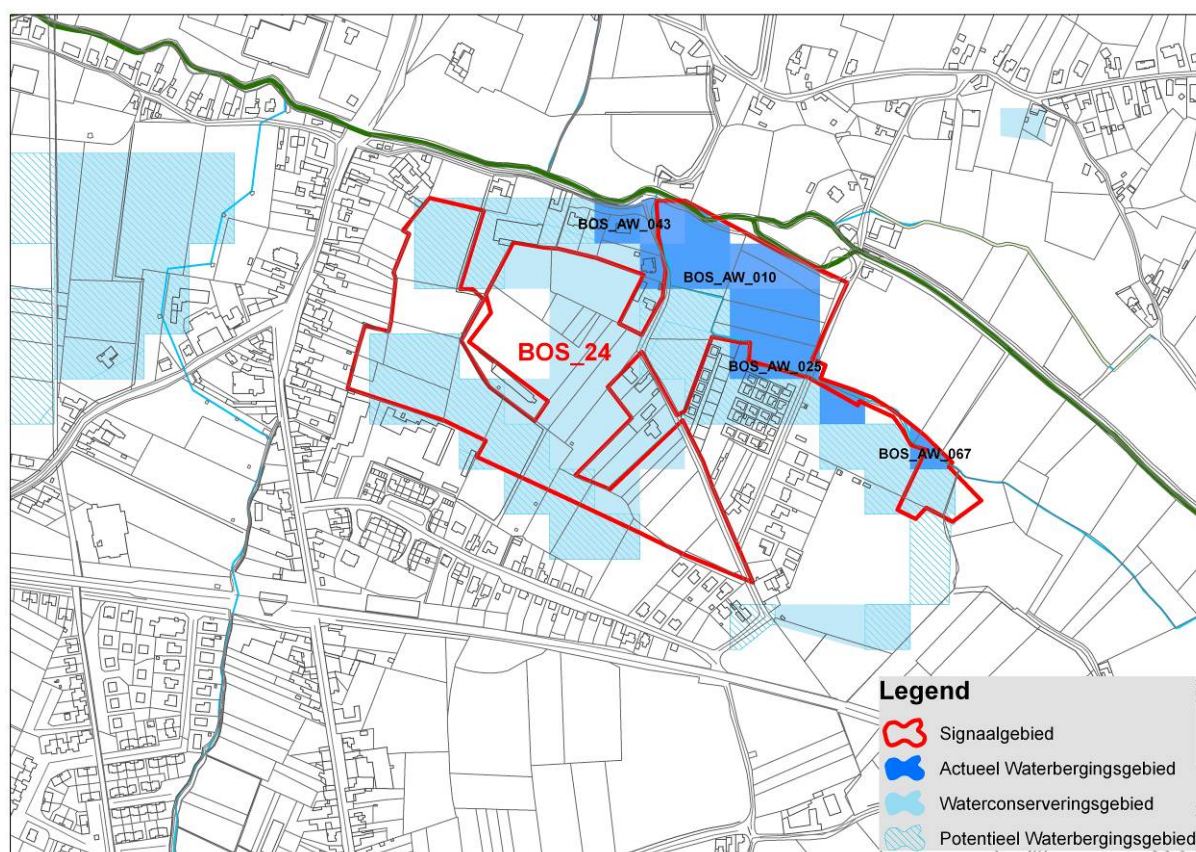
1.5 Motivering afbakening en selectie aandachtsgebied

Belang van het aandachtsgebied:

Het signaalgebied is gemiddeld van grootte in het bekken als we de actuele waterberging in rekening brengen (ca 2,5 ha). Echter, de recente overstromingen (waaronder november 2010) en de bestaande ontwikkelingsdruk op het stroomgebied van de Zwalmbeek geven aanleiding tot de hoogste prioritering voor behandeling van het signaalgebied binnen het bekken. Bovendien is bijna geheel het signaalgebied gelegen in waterconserveringsgebied.

Afbakening

De afbakening van het signaalgebied is gebeurd op basis van de actuele waterbergingsgebieden, de waterconserveringsgebieden en de gewestplanbestemming. Hierbij werden de grenzen van de gewestplanbestemmingen “gemeenschapsvoorzieningen en openbaar nut” en “gebieden voor verblijfsrecreatie” gevolgd. Bestaande perceelsgrenzen worden zoveel mogelijk gevolgd, bestaande bebouwing uitgesloten (bv. camping en gebouwen ten dienste van recreatieve doeleinden).

Figuur 6: Situering van de signaalgebieden

2 Juridische toets

2.1 Watertoetskaarten¹

Overstromingsgevoelige gebieden:

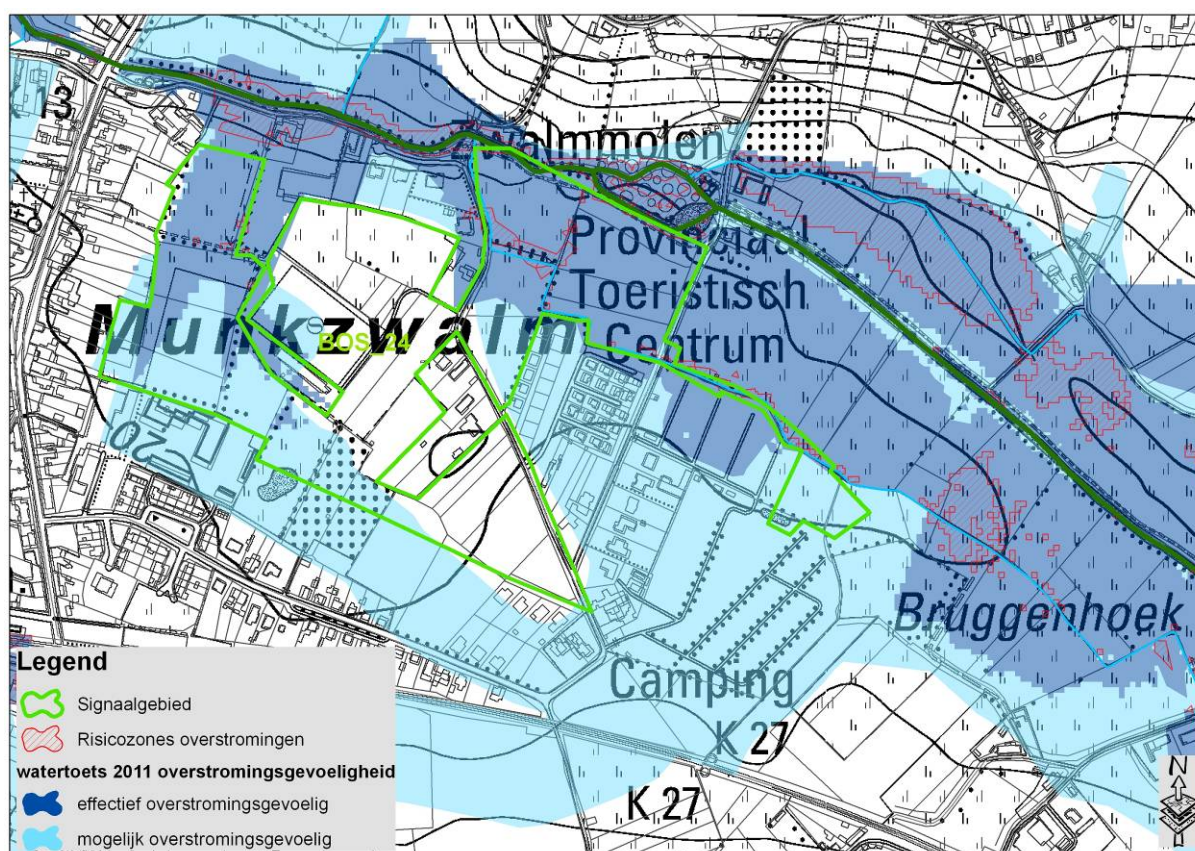
- Het signaalgebied BOS_24 is voor een gedeelte gelegen in effectief overstromingsgevoelig gebied. Dit betekent dat bij uitvoering van de watertoets, steeds advies nodig zal zijn van de bevoegde waterbeheerder (hier de VMM voor de Zwalmbeek en de gemeente voor de Bosvijverloop) voor het begroten van het schadelijk effect op het watersysteem.

Infiltratiegevoelige bodems:

- Het signaalgebied BOS_24 ligt centraal binnen infiltratiegevoelig gebied (thv het voetbalterrein).

Grondwaterstromingsgevoelige gebieden:

- Het signaalgebied BOS_24 ligt volledig in een gebied dat matig tot zeer gevoelig is voor grondwaterstroming.

Figuur 7: Situering op de watertoetskaart overstromingsgevoelige gebieden en federale kaart risicozones voor overstromingen

2.2 Federale kaart risicozones voor overstromingen²

- Het signaalgebied BOS_24 is voor een klein gedeelte gelegen in risicozone voor overstromingen (vnl. langs de Zwalmbeek en de Bosvijverloop). Dit betekent dat bij eventuele ontwikkelingen de eigenaar het risico loopt niet verzekerd te worden, of zwaardere verzekeringspremies dient te betalen voor verzekering tegen overstromingen.

¹ Besluit van de Vlaamse Regering tot vaststelling van nadere regels voor de toepassing van de watertoets, tot aanwijzing van de adviesinstantie en tot vaststelling van nadere regels voor de adviesprocedure bij de watertoets, vermeld in artikel 8 van het decreet van 18 juli 2003 betreffende het integraal waterbeleid (20 juli 2006)

² Risicozones voor overstroming, versie 2006 (KB 23 maart 2007)

3 Beleidsmatige toets

3.1 Waterbeleid

A) Bekken- en deelbekkenbeheerplan

Generiek

De visie van het bekkenbeheerplan streeft een optimaal behoud van de waterconserveringsgebieden en de actuele en potentiële waterbergingsgebieden na. Ze streeft naar een vrijwaring van bebouwing/verharding in de waterconserveringsgebieden en de actuele en potentiële waterbergingsgebieden. Multifunctionaliteit van waterconservering en waterberging met de sectoren huisvesting en industrie is niet aangewezen. De opmaak van deze fiche is een vertaling van deze visie.

Gebiedsspecifiek

Actie 3: Voor het overstromingsgebied op de Molenbeek in Oprakel t.h.v. Leizemooie (het scenario Jagerstraat werd niet weerhouden) gebeurde de aanbesteding in 2008 en werd in 2009 de bouwvergunning verleend. De inrichting ervan werd recent uitgevoerd.

Actie 7, 70: Evaluatie mogelijkheden van beekherstel en sanering vismigratieknelpunten op de Zwalmbeek mede i.f.v. bijkomend effect inzake waterberging o.b.v. de resultaten van de ecologische inventarisatiestudie” is in uitvoeringsfase voor de Zwalmolen. Eenmaal afgerond zullen de 4 vismigratieknelpunten op het deel 1ste categorie van de Zwalm opgelost zijn.

Actie 91: Mbt het Integraal project Zwalmbeek (met het Waterschap Bovenschelde Zuid i.s.m. het bekkensecretariaat als initiatiefnemer) is er voorlopig nog geen actie ondernomen (status: tijdelijk opgeschort).

Actie BVR08 1 dbbp Zwalm “Inrichten van een gecontroleerd overstromingsgebied op de Dorenbosbeek (S266) en op de Verrebeek (S294)” werd de timing van het BVR 2009 niet gehaald. In 2010 werden het voorontwerp van de GOG's op de Verrebeek en Dorenbosbeek afgewerkt. Het definitieve uitvoeringsdossier wordt verwacht in het voorjaar van 2011. De studieopdracht (ontwerpplannen, bestekken) zal afgerond worden voorjaar 2011. Timing realisatie niet gekend. Nog te nemen stappen: passende beoordeling maken, grondverwerving, aanvraag stedenbouwkundige vergunning, aanbesteding).

Figuur 8: GOG Leizemooi (VMM)

3.2 Ruimtelijke ordening

A) Ruimtelijk(e) structuurplan(nen)

- Gemeentelijk niveau

De gemeente Zwalm heeft nog geen goedgekeurd gemeentelijk ruimtelijk structuurplan. In het ontwerp structuurplan, XX/XX/XXXX worden volgende relevante zaken opgenomen:

Het gebied voor verblijfsrecreatie aan de Rekegemstraat (Provincie)

Naar aanleiding van de problematiek van de weekendverblijven, stelt de provincie een beleidskader op die op termijn alle gebieden voor verblijfsrecreatie zal verfijnen door middel van een provinciaal RUP. In Zwalm betreft dit het gebied voor verblijfsrecreatie aan de Rekegemstraat.

Volgende verblijfsrecreatieve elementen zijn er aanwezig. De opmerkingen in dit onderdeel vormen een suggestie naar de provinciale overheid ter begeleiding van de opmaak van een beleidskader voor Zwalm.

Camping Canteclaer

De camping Canteclaer zorgt voor het belangrijkste aanbod aan verblijfsmogelijkheden in de gemeente met 197 standplaatsen en 7 plaatsen voor trekkers. De camping is zone-eigen gelegen in gebied voor verblijfsrecreatie maar kan momenteel niet verder uitbreiden. De open ruimte aanliggend aan de camping is niet bestemd voor verblijfsrecreatie. Ten noorden bevindt zich natuurgebied en gebied voor gemeenschapsvoorzieningen, ten oosten en zuiden bevindt zich landschappelijk waardevol agrarisch gebied. (zie zone A op onderstaande figuur) Ten einde de camping wat groeimarge te geven, is het gewenst het gebied voor verblijfsrecreatie verder uit te breiden. Deze uitbreiding situeert zich het beste ten zuiden van de camping tussen de huidige site en de spoorlijn Brussel-Oudenaarde. Op deze manier wordt de open ruimte en de landbouwstructuur slechts beperkt aangetast. **Een noordelijke uitbreiding is in geen geval wenselijk gezien de overstromingsgevoeligheid en de aanwezigheid van waardevolle relictten (Zwalmmolen).**

Deze uitbreiding kan gekaderd worden in een heroriëntatie van de camping van een camping met voornamelijk sta-caravans die weinig toeristische meerwaardes kan vormen naar een camping gericht op trekkers en passanten met vrije plaatsen voor caravans en tenten. Deze camping kan zodoende een aantrekkingspunt vormen voor de mobilhomes die nu veelal verspreid wildkamperen in de regio.

Weekendverblijven Rekegemstraat

Naast de camping Canteclaer, bevat het gebied voor verblijfsrecreatie een dertigtal weekendverblijven (in zone C op onderstaande figuur). Een aantal van deze worden echter permanent bewoond, alhoewel dit in strijd is met de bestemming van verblijfsrecreatie. Gezien de ligging aansluitend op het hoofddorp Munkzwalm is een **bestemming van de hoofdzakelijk vergunde weekendverblijven aangewezen.**

Binnen het gebied voor verblijfsrecreatie komen enkele zonevreemde woningen voor van voor de inwerkingstelling van het gewestplan. Vooropgesteld wordt om voor de hoofdzakelijk vergunde woningen dezelfde mogelijkheden te bieden als voorzien in het beleidskader voor zonevreemde woningen in het GRS, met name minimaal dezelfde mogelijkheden als voor een hoofdzakelijk vergunde woning buiten RKG of recreatiegebieden. Voor de onbebouwde delen worden volgende pistes vooropgesteld:

- Ten zuiden van de Rekegemstraat (zone B): herbestemming naar gemengd open ruimte gebied of gebied voor dagrecreatie. In deze overgangszone van de kern naar de open ruimte toe kan een evenwicht tussen (hobby)landbouw en ecologie worden gecreëerd of voor de uitbouw van bijkomende recreatieve voorzieningen worden voorzien die complementair kunnen met de verschillende aanliggende actoren: de voetbalclub SK

Munkzwalm (aangeduid met ster), de verblijfsrecreatieve elementen waaronder de camping en het woongebied met inbegrip van het inbreidingsproject van de Zwalmiaan.

- **Ten noorden van de Rekegemstraat (zone C): herbestemming naar landbouw of naar een gebied voor waterbeheersing.** Dit laatste kan aansluiten bij een project voor waterbeheersing in het gebied in gemeenschapsvoorzieningen te noorden van het gebied voor verblijfsrecreatie. Gezien de historische problemen met opvang van pieken in de waterstand van de Zwalm, **is dit een potentiële locatie voor het installeren van een bufferbekken.**

Figuur X: Gebied voor verblijfsrecreatie te Munkzwalm ten opzichte van haar omgeving (ortho met overdruk gewestplan) Bron: ontwerp GRS Zwalm

Site SK Munkzwalm

Het bestaand sportcomplex aan de Rekegemstraat kan een belangrijke rol vervullen voor de buitensporten (voetbalterrein, oefenterrein en tennisterreinen) binnen de gemeente.

Ruimtelijk is de locatie goed gesitueerd:

- ze sluit aan op de hoofdkern Munkzwalm
- er is mogelijkheid tot voldoende parkeermogelijkheid
- het vormt nu al het grootste sportterrein binnen de gemeente
- er zijn reeds verschillende sportinfrastructuren aanwezig
- bij diversificatie van sport- of recreatieve infrastructuur kan een medegebruik hebben door de nabijgelegen camping.

Het is dan ook wenselijk om deze plek in de toekomst verder te handhaven en uit te bouwen als recreatiepool op gemeentelijk niveau.

Nieuwe behoeften voor openlucht sportterreinen zullen gelokaliseerd worden in of aansluitend op deze site. Bovendien bezit de plek potenties om veel meer te worden dan enkel een sportterrein.

De pistes van groenaanleg, optimalisatie van de ontsluiting van de site en oplossingen voor het parkeren aan de voetbalterreinen dient worden onderzocht naast de eventuele mogelijkheid tot uitbreiding van de voetbal.

Belangrijk is dat de zone niet overladen wordt met niet waterdoorlatende verhardingen of constructies gezien de overstromingsgevoeligheid. De meer harde voorzieningen kunnen in het gebied voor verblijfsrecreatie ten zuiden van de Rekegemstraat worden voorzien (zie suggestie aan provincie). Door middel van een RUP kan de concrete invulling verfijnd worden rekening houdend met de impact op de waterhuishouding en de mobiliteit. **Een uitbreiding in de zone van gemeenschapsvoorzieningen ten oosten van de Rekegemstraat is niet wenselijk. Deze zone vormt een opportuniteit voor de creatie van bijkomende waterbeheersingswerken (bv. een bufferbekken).** De creatie van een terrein voor buitensporten kan een bijkomend toeristisch aantrekkingspunt vormen gekaderd in een heroriëntatie van de camping Canteclaer.

- Provinciaal niveau

De visievorming inzake weekendverblijven is een provinciale taakstelling.

De visievorming wordt in de provincie Oost-Vlaanderen gefaseerd aangepakt, te starten met de pilotogemeente Stekene en de gemeenten Knesselare en Berlare. De overige gemeenten worden hierna in fases aangepakt. De gemeente Zwalm bevindt zich in de laatste fase (fase 4).

De provincie Oost-Vlaanderen stelde een oplossingskader op voor de problematiek van de weekendverblijven. Om deze visie tot uitvoering te brengen wordt gewerkt met verschillende instrumenten en in verschillende stappen.

Er wordt verkozen om op verschillende sporen te werken. Eerste spoor is de opmaak van een provinciale stedenbouwkundige verordening. Deze zal gelden voor alle gebieden waar verblijfsrecreatie mogelijk is. Het tweede spoor is de opmaak van RUP's waarin een meer specifieke aanpak van de één bepaald gebied voor verblijfsrecreatie kan worden voorzien.

Voor de nog vrijliggende, onbebouwde gebieden van een betekenisvolle omvang zullen RUP's worden opgemaakt die deze gebieden een open-ruimtebestemming geven. Dit om het groene en openruimte karakter permanent te behouden.

De reeds ontwikkelde en bebouwde gebieden die een sterke problematiek van permanente bewoning kennen, doch die ruimtelijk gezien goed aansluiten bij woongebieden en ook op andere criteria voldoen aan bepaalde voorwaarden, kan een herbestemming naar woongebied worden doorgevoerd door middel van RUP's.

Daarnaast zullen er ook gebieden zijn die weliswaar reeds ontwikkeld en bebouwd zijn, maar die zodanig slecht gelegen zijn, en een zodanige inbreuk op een goede ruimtelijke ordening betekenen, dat een herbestemming naar een open-ruimtegebied zich opdringt. Binnen dergelijke gebieden zal getracht worden om door middel van RUP's een geleidelijke omvorming naar een open-ruimtegebied te bekomen. Een bruske, onmiddellijke herbestemming wordt niet redelijk noch haalbaar geacht.

De stedenbouwkundige verordening is een eenstap in de globale aanpak en geldt als een voor het ganse grondgebied geldende, algemene bepaling. De voorschriften van deze verordening zullen richtinggevend zijn bij opmaak van de voorschriften van de gebiedsspecifieke RUP's. In deze voorschriften zal eveneens aandacht gegeven worden aan de specifieke waterproblematiek van weekendverblijven.

B) Andere relevante plannen van ruimtelijke ordening

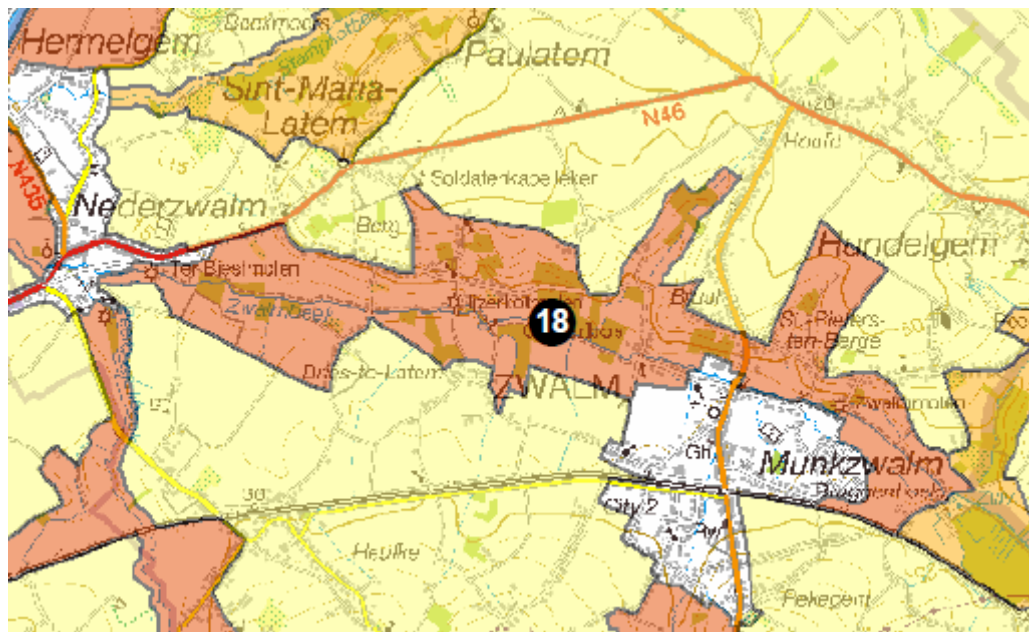
Afbakening van de natuurlijke en agrarische structuur (AGNAS)

In uitvoering van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen stelde de Vlaamse overheid in 2008 een ruimtelijke visie op landbouw, natuur en bos op voor de regio Vlaamse Ardennen. Op 8 mei 2009 nam de Vlaamse Regering kennis van deze visie en keurde ze de beleidsmatige herbevestiging van de bestaande gewestplannen voor ca. 29.000 ha agrarisch gebied én een operationeel uitvoeringsprogramma goed. In het operationeel uitvoeringsprogramma is aangegeven welke gewestelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen de Vlaamse overheid de komende jaren zal opmaken voor de afbakening van de resterende landbouw-, natuur- en bosgebieden.

Het aandachtsgebied is gedeeltelijk gelegen langs het gebied waarvoor de Vlaamse Overheid vooropstelt een planningsinitiatief op te starten na specifiek onderzoek:

- Het opmaken van een gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan voor het gebied Benedenloop Zwalm tussen Nederzwalm en de Passemarebeek en zijlopen met volgende doelstellingen:
 - Versterken van de natuurlijke structuur in de vallei en de valleisteilrand van de Zwalm incl de zijlopen tussen Nederzwalm (ter Biestmolen) en de Passemarebeek, versterken van de bosstructuur met het Gaverbos en het Vijverbos, het nader uitwerken van delen ervan en de vallei van de Meesterbazenloop met de verweving landbouw, natuur en bos;

- Het hernemen van de agrarische bestemming op de gewestplannen ondermeer voor het behoud van de landbouwbedrijfszetel aan de Steenstraat en voor behoud van de landbouwkouters.

Figuur 9: AGNAS: Operationeel uitvoeringsprogramma regio Vlaamse Ardennen; gebied 18 ter hoogte van Munkzwalm

Toetsing aan het watersysteem

3.3 Overstromingsproblematiek

NOG:

- Het signaalgebied BOS_24 is voor ongeveer de helft gelegen in natuurlijk overstromingsgevoelig gebied. Het gebied situeert zich in het van nature overstroombare deel van de vallei van de Zwalmbeek en Bosvijverloop.

ROG:

- Het signaalgebied BOS_24 is voor een gedeelte gelegen in ROG, en ligt langs een groot aaneengesloten ROG-gebied dat opwaarts de Zwalmolen is gelegen en de Zwalmbeek en Bosvijverloop overlapt en reikt tot de Molenbeek (Velzeke).

Het gebied werd al meerdere malen overstroomd (1998, 1999, februari 2002, augustus 2006 en recent nog in november 2010).

Figuur 10: overstroming Zwalmolen – november 2010 (bron: VMM-AOW)

Inventarisatie wateroverlast november 2010 (extract)

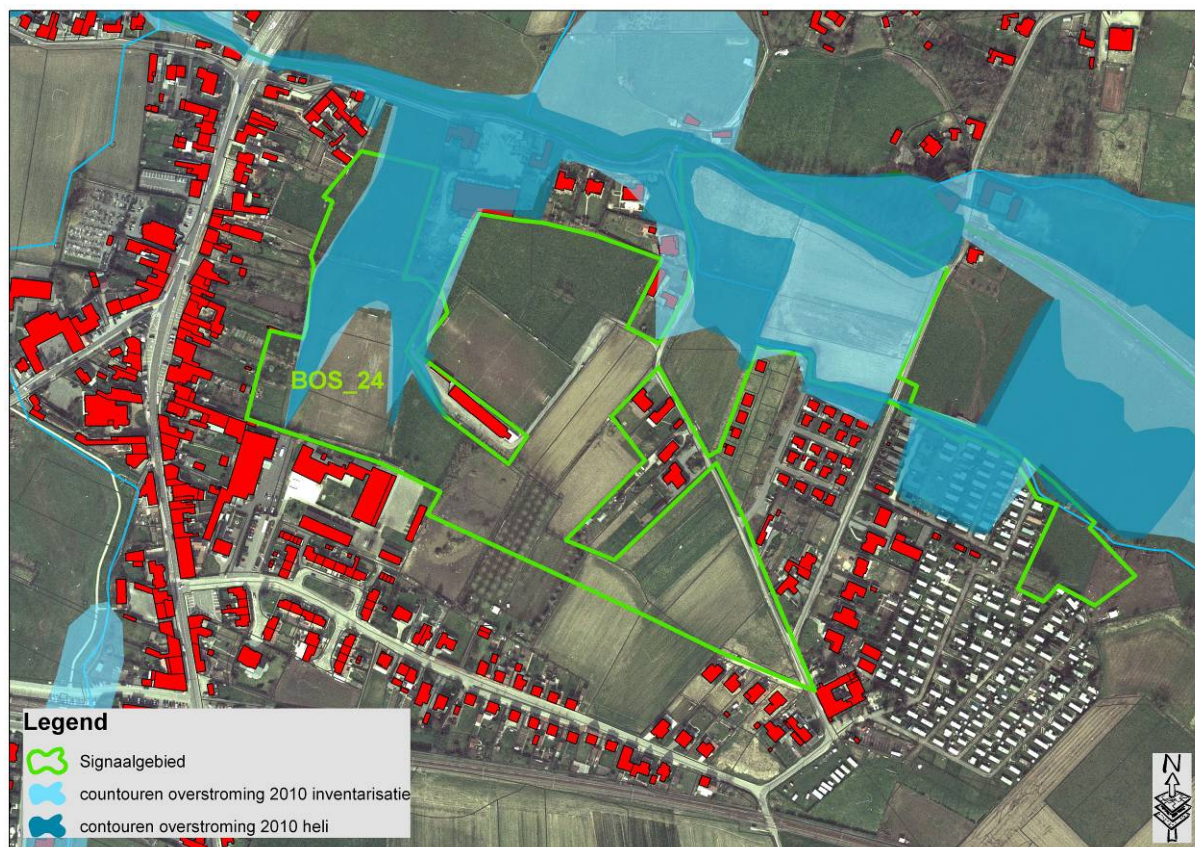
De valleigebieden van de Maarkebeek en Zwalm werden het zwaarst getroffen, met heel wat schade aan woningen in de gemeenten Oudenaarde, Maarkedal, Zwalm en Brakel.

In het valleigebied van de Zwalm was er overstroming vanuit de Zwalm in Nederzwalm, Klein Zwitserland, Munkzwalm (centrum + ter hoogte van de kruising met de spoorwegbedding), een groot deel van het centrum van Nederbrakel. Ook op de zijwaterlopen van de Zwalm was er overlast, voornamelijk langsheen de Wylegembeek. Op de bovenlopen te Brakel waren er overstromingen langsheen de Molenbeek en Dorenbosbeek.

Er hebben zich grote overstromingsproblemen voorgedaan, voornamelijk thv alle watermolens en bruggen over de Zwalmbeek. De Zwalmbeek is thv Nederzwalm sterk buiten haar oevers getreden. De eerste overstromingen gebeurden thv de Wijlegembeek en de Boekelbeek (Moldergemolen)

Overlastpunten:

- De Zwalmbeek trad buiten haar oevers thv Zwalmolen (Munkzwalm): 30 cm water in de molen. Op het nippertje werd hier een dijkbreuk vermeden door de brandweer (thv de Camping). De Veldstraat langs de spoorwegberm kwam vervaarlijk onder water te staan waardoor het spoorwegverkeer dreigde stil te vallen – met een kraan werden de nodige werken uitgevoerd. Herstelwerken aan brug over Zwalmbeek dringen zich op.

Figuur 11: inventarisatie overstromingen november 2010 (lichtblauwe contouren = geïnventariseerde overstroming)

OWKM/Specifieke modelleringsstudies:

OWKM Zwalm

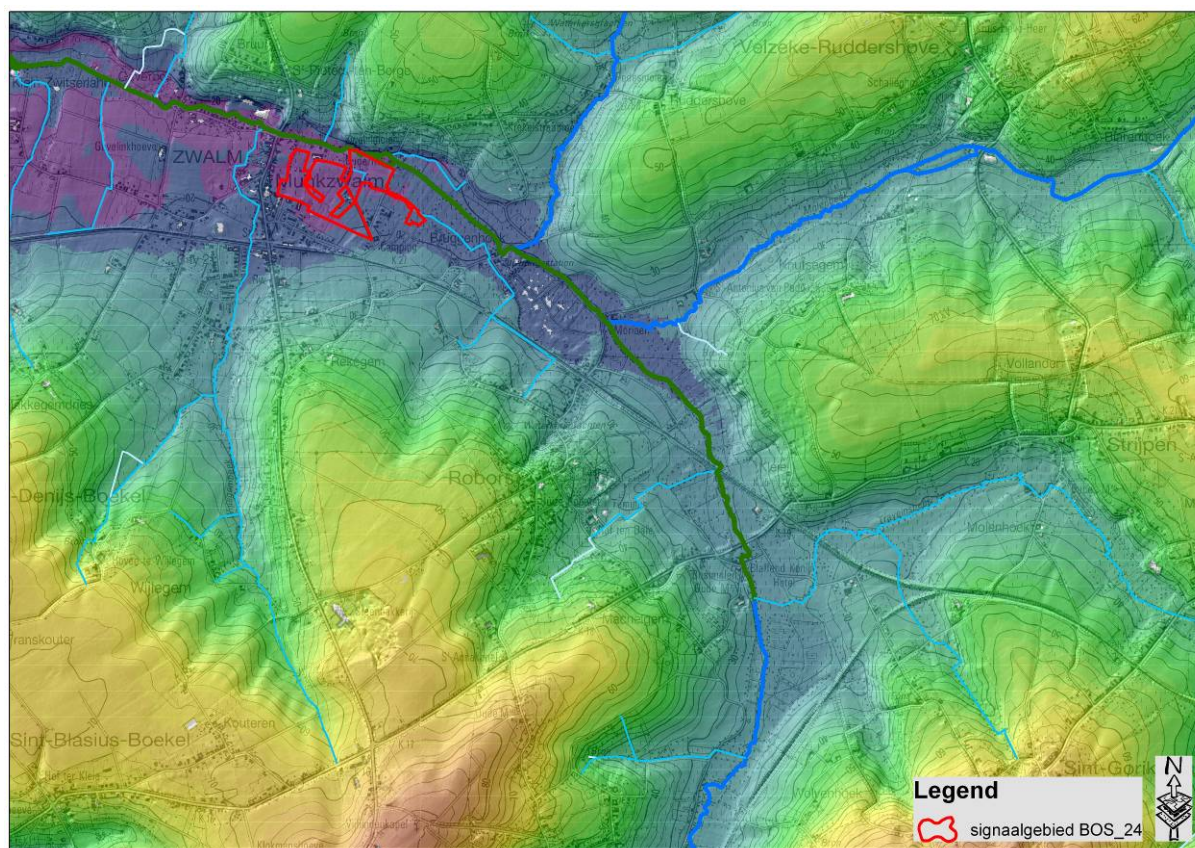
De (hoger vermelde) grote overstromingen zijn aan de ene kant zeker toe te schrijven aan het specifieke karakter van de Zwalmstreek, die vrij diep ingesneden is. Enkel stroomafwaarts en langsheen de rivier is er wat ruimte aanwezig om 'overtallig' water tijdelijk te 'parkeren'. En dit is nodig. Hetgeen wij kennen als de Zwalm is in feite de zomerbedding van de rivier, die gevormd is om afspoelend water van normale regenstormen te verwerken. Grote stormen nopen de rivier om buiten haar oevers te treden en het zogenaamde winterbed in te nemen. Helaas is de mens vaak op deze plaatsen gaan wonen. Dit kan geen kwaad zolang het niet massaal regent, wat gelukkig (of misschien ongelukkig, want dan waren we er waarschijnlijk meer weggebleven) meestal niet vaak gebeurt. Hoedanook is het een wijze maatregel van algemeen belang om waterlopen terug de minimale ruimte te geven die ze nodig hebben om zware afvoeren te kunnen verwerken. Het afbakenen en inrichten van gecontroleerde overstromingsgebieden is hierbij zeker een belangrijk onderdeel. De landschappelijke waarde van de Zwalm kan hier trouwens alleen maar wel bij varen.

Oplossingsscenario's

De meeste van de toen voorgestelde maatregelen werden ondertussen gerealiseerd (VMM) (bv. GOG Leizemoorie en Maaistraat). Ook de provincie heeft voor een aantal acties initiatief genomen (voor GOG's op de Verrebeek en Dorenbosbeek werd het voorontwerp afgewerkt).

DHM:

Het digitaal hoogtemodel toont duidelijk de diep ingesneden vallei van de Zwalmbeek in het hellende landschap. De figuur helpt het overstromingsrisico van het gebied te verduidelijken: het aandachtsgebied is relatief laag gelegen in de vallei van de Zwalmbeek (vallei begint hier ook te verbreden. Meer stroomopwaarts nemen de reliëfverschillen sterk toe.

Figuur 12: Situering op DHM

BWK

Waterafhankelijke BWK = populierenaanplanting-vochtig (heel klein gebied)

Opmerkingen

Andere relevante hydrologische/hydrografische informatie

(vb: waterpeilen, historische kaarten en historische gegevens, ferrarkaarten, ecologische inventarisatiestudie, info ervaringsdeskundigen, bijkomende info uit terreinbezoek, enz.)

Hydromorfologie:

De Zwalm kent een nog overwegend matig waardevolle tot waardevolle structuur. De bovenlopen stroomopwaarts van Brakel (Sassegebek, Verrebeek, Dorenbosbeek, Molenbeek en Slijpkotbeek), alsook enkele belangrijke zijwaterlopen (Traveinsbeek, Boembeek, Passemarebeek en Peerdestokbeek) vertonen plaatselijk een zeer waardevolle structuur. Lokaal zwakkere structuurkenmerken zijn over het algemeen het gevolg van het rechte trekken, uitdiepen en/of verbreden van de loop en regelmatige bagger- en ruimingswerken, terwijl het dynamisch karakter van de meanderende beek ook ondermijnd wordt door het plaatsen van oeververstevingen. Voorbeelden van deze zwakkere structuurkwaliteit zijn te vinden ter hoogte van de Bettelhovebeek, de Molenbeek en de Oude Scheldemeander.

Principesvraag bouwen in overstromingsgevoelig gebied

VMM-AOW verleende op vraag van de gemeente Zwalm advies in kader van een principesvraag bouwen op het perceel kadastraal gekend als 1ste afd. sectie B 344k2 langs het Molenpad; grenzend aan dit signaalgebied en gelegen in effectief overstromingsgevoelig gebied.

Vermits het hier gaat om een reeds in het verleden verhard perceel aansluitend op bestaande bebouwing, wordt een herontwikkeling van het gebied best vermeden, doch niet uitgesloten.

Er mag echter geen bijkomende ruimte voor water worden ingenomen. Het advies van VMM stelt dat de woningen dienen opgetrokken te worden op palen, waarbij de onderkant van de woningen boven 18,34mTAW is gelegen en overstromingswater de ruimte eronder kan innemen. Het perceel mag in geen geval opgehoogd worden.

4 Conclusie

Gebied A:

- Camping Canteclae: zone voor verblijfsrecreatie ingevuld met voornamelijk sta-caravans
- Volledig gelegen in mogelijk overstromingsgevoelig gebied en NOG
- Geen recente overstromingen vastgesteld
- Eventuele uitbreidingsmogelijkheden worden onderzocht

Gebied B:

- Overwegend openruimte gebied
- Niet gelegen in overstromingsgevoelig gebied
- Infiltratiegevoelig

Gebied C:

- deels weekendverblijven, deels onbebouwd
- deels effectief en deel mogelijk overstromingsgevoelig gebied; NOG
- recente overstromingen vastgesteld in het noorden van het gebied

Gebied D:

- Openruimte gebied gelegen in bestemming openbaarnut
- Volledig effectief overstromingsgevoelig
- Recent overstroomd (o.a. november 2010)
- Voorstel vanuit GRS voor inrichting als waterbeheersingsgebied

Gebied E:

- voetbalterreinen en bijhorende infrastructuur SK Munkzwalm

- effectief overstromingsgevoelig en recent overstroomd in het noordwesten
- mogelijk overstromingsgevoelig en NOG in het zuiden
- niet overstromingsgevoelig in het midden van het gebied – wel infiltratiegevoelig
- bestendiging sportterreinen (en eventuele beperkte uitbreiding en parking) gewenst

5 Suggestie naar ontwikkelingsperspectief

Gebied A

- Camping kan behouden blijven, mits er geen bijkomende ruimte voor water wordt ingenomen; dit betekent dat de terreinen van de camping in zeer uitzonderlijke gevallen kunnen overstroomd (ter vrijwaring van overstroming van het woongebied).
- Eventuele uitbreiding van de camping naar het zuiden kan, mits ook zonder inname van bijkomende ruimte voor water. Infiltratie is niet overal mogelijk naargelang de ondergrond. Infiltratievoorzieningen zullen moeten aangesloten worden op een buffervoorziening. Liefst wordt gewerkt met collectieve inrichting van buffervoorzieningen. Uitbreiding naar het noorden is niet aangewezen, omdat dat gebied frequent overstroomt.

Gebied B

- Behoud van de infiltratiecapaciteit van het gebied: bijkomende verharding in het gebied zoveel mogelijk vermijden.

Gebied C

- Behoud van de bestaande weekendverblijven kan
- Bijkomende verharding in het gebied is niet wenselijk
- Bijkomende bescherming van de weekendverblijven tegen wateroverlast kan enkel mits compensatie van de ruimte voor water die daardoor verloren gaat

Gebied D

- Behoud van de beschikbare ruimte voor water: geen verhardingen wenselijk
- Eventueel kan de bestaande natuurlijke waterbergingscapaciteit van dit gebied optimaler worden aangesproken door inrichting van een gebied voor waterbeheersing (zoals voorgesteld in GRS)

Gebied E

- Behoud van bestaande infrastructuur mogelijk
- Bijkomende verharding vermijden
- Bijkomende uitbreiding moet gebeuren zonder verlies van ruimte voor water en met behoud van de infiltratiecapaciteit van het gebied

Bijlage 1: Toetsing signaalgebieden – Zwalm recreatie thv Zwalmolen” (BOS_24)

Advies ambtelijk bekkenoverleg 19/04/2012

Bespreking ABO:

VMM (Marc Van Verre) heeft niet direct plannen om ikv waterbeheersing zaken te realiseren in het noordelijk gebied.

Provincie Oost-Vlaanderen: ifv zuidelijke uitbreidingszone richting spoorlijn en eventuele andere doorlatende verhardingen: infiltratie is niet overal mogelijk naargelang de ondergrond. Infiltratievoorzieningen zullen moeten aangesloten worden op een buffervoorziening – dit zal meer moeten zijn dan de gewestelijke verordening. Liefst wordt gewerkt met collectieve inrichting van buffervoorzieningen.

ADLO (Katrien Janssen): vraagt zich af wat de bestemming en gebruik is van perceel A dat voorbehouden zou worden voor de uitbreiding van de camping. Zij meldde ons dat het dit perceel gelegen is in landschappelijk waardevol agrarisch gebied en dat het volgens hun gegevens niet in landbouwgebruik is.

=> Zwalm (Mieke Dries) geeft aan dat landbouwgebied uitwisselbaar is met interessantere gronden ter hoogte van de Zwalmolen, ten noorden van de Zwalm. Compensatie is mogelijk. ADLO heeft reeds aangegeven hiermee akkoord te kunnen gaan.

Besluit: in de fiche het aspect buffervoorzieningen aanvullen daar waar infiltratie wordt voorzien en in de zone “zuidelijk uitbreidingsgebied”. De gemeente Zwalm legt de aangepaste fiche ter goedkeuring voor aan het CBS.

Beslissing ABO:

Akkoord met conclusie en suggestie naar ontwikkelingsperspectief mits: in de fiche het aspect buffervoorzieningen aanvullen daar waar infiltratie wordt voorzien en in de zone “zuidelijk uitbreidingsgebied”.

Advies bekkenraad 30/03/2012

Beslissing BR Bovenscheldebekken:

Akkoord met conclusie en suggestie naar ontwikkelingsperspectief

Bijlage 2: Beslissing College van Burgemeester en Schepenen – gemeente Zwalm (dd. 14/05/2012)

Art. 1: Er wordt acte genomen van de geactualiseerde fiche van 08/05/2012 met de opdeling in 5 deelgebieden en de suggesties naar ontwikkelingsperspectief per deelgebied aangaande de toetsing van het signaalgebied “Zwalm recreatie thv Zwalmolen”.

Art. 2: Het college wenst verder betrokken te worden in het procesverloop.

Art. 3: Afschrift van deze beslissing wordt overgemaakt aan de afdeling Integraal Waterbeleid van de VMM.